

Megjelenik reggeli és esti kiadásban, tehát mindennap a delutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 10 ft, félre 5 ft 50 kr., évnegyedre 3 ft, egy órá 1 ft. — Az esti kiadás külön küldésért a vidékre: Egész évre 1 ft 50 kr., félre 80 kr., évnegyedre 50 kr., egy órá 20 kr.

Szerkesztői szállás: belső tordautca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ES KOZGAZDASZATI LAP.

Hirdetési díj: öt hasábas garmond sorért 1-szor 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. belyegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstien és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelk Alajosnál (Vollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent.

Nyititéri cikkek:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők. — Előfizetéseket s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Előfizetési feltételek:	
Egy évre 1871 jan.—dec. 10 ft — kr. o. é.	
Félre „ „ „ „ 5 „ 50 „ o. é.	
Évnegyedre „ „ „ „ 3 „ „ o. é.	
Két órá „ „ „ „ 2 „ „ o. é.	
Egy órá „ „ „ „ 1 „ „ o. é.	
Az esti kiadás külön küldésért a vidékre 1 ft 50 kr	
Félre „ „ „ „ „ „ 80 „	
Évnegyed „ „ „ „ „ „ 40 „	
Két órá „ „ „ „ „ „ 30 „	
Egy órá „ „ „ „ „ „ 20 „	

Deák Ferencz beszéde.

A képviselőház jan. 17-iki ülésében.

T. ház! A magyar hadsereg kérdése nem új; előbbin vitatás alá került ezen kérdés, midőn a kiegyenlítési törvény, az 1867. XII. tczikk megalkotott; és azóta minden esztendőben, sőt egyik esztendőben kétszer is az ujonczállítási alkalmával ismét előfordult.

1867-ben, midőn a kiegyezési törvény felett vitakoztunk, voltak, a kik külön magyar hadsereget elvben nem óhajtottak, mert azt hitték, hogy ilyen külön hadsereg az országra több kárt mint hasznót hoz; voltak olyanok, a kik a külön hadsereget nem bánták, sőt szerették volna; de azt állították, hogy a kiegyenlítés nélkül nem történhetik meg, s a kiegyenlítés elmaradását sokkal nagyobb bajnak tartották volna, mintha magyar hadsereget birtatnánk; végre voltak olyanok, a kik azt hitték, hogy inkább semmi kiegyenlítés, mint külön hadsereg nélküli kiegyenlítés. Ezek nézetkülönbségek voltak, melyek igen bőven meg voltak vitatva. A mit az 1867-ki 12. tczikkbe beletett a törvényhozás, az éppen azon szempontból támadtatott meg, hogy ime itt nincs külön magyar hadsereg; mert azon magyar hadsereg, mely csak kiegészítő része az összes hadseregnek, — nem külön magyar hadsereg és azért azon törvényt minden módon elleneztek. A többség azonban másképp határozott.

Azt állítani már most, hogy hiszen csak azon törvény szavát akarjuk beilegtatni; nem akarunk mi különvált hadsereget: ez először nem igen vág össze az argumentuációval, mert azon okok, a melyek egy különálló magyar hadsereg néve a lelkesülés emelése tekintetéből felhozattak, még ha állanak is mindazon nézetek, még mindig nem bizonyítanak a mellett, hogy az ujonczozási törvény rubrumába milyen szó tétessék. (Helyeslés jobbfelől.) Ha igaz is az, hogy egy egészen külön, teljesen önálló hadseregben nagyobb a lelkesedés, a mi még igen nagy kérdés (Ellenmondás balfelől) szeretn tudni, hogy ezen szó: „magyar hadsereg“ ha az ujonczozási törvénybe beletéttük is, föl fogja-e a lelkesedést ébreszteni, ha egyébként az egész hadsereg azon állapotban marad, mint a miylenben volt 1867-ben? (Helyeslés jobbfelől.) Nem mondtam véletlenül, nem ugy csuszott ki számból, midőn azt kértem, hogy tenne e különbséget a katonaság vitéségében, lelkesedésében, ha külön hadsereget képez.

En a mult időkre emlékezem. Senki sem fogja tagadni, hogy a magyar ezredek a francia háboruban oly vitéséggel és kitartással harcoltak, minőnél nagyobb ezután sem fognának harcolni.

Még csak azt jegyzem meg, hogy mi nem veszünk eléggé számításba, hogy Magyarországnak sokféle érdekei vannak, és ez a hadsereg nem csupán magyar ajku emberekből áll. (Nagy zaj a szélső balon. Jobbfelől helyeslés.) Kértem t. ház, lelkesednének-e azok is, — pedig a hadsereg tetemes részét ők képezik, — ha a törvénybe azon eszmét tesszük, hogy ők a magyar hadseregbe soroztatnak. (Helyeslés jobbfelől.) Vajon — mondom — ezen eszme lelkesítene-e őket, avagy hatás nélkül maradna-e? És lelkesítene őket a hadi dícsőségre, a mit Lucanus mondott: „Solut pudor non vincere bello.“ Egyébiránt ha nem külön-állásu hadsereg czéloztatik, akkor e szó mellett nagyon sok argumentumot hoztak fel, a mi arra nem illik, mert ha a hadsereg lényegében, összeköttetéseiben ugyanaz marad, a mi eddig volt; azáltal, hogy az ujonczozási törvénybe ezt a szót tesszük bele „magyar hadsereg“ én ezáltal még semmit sem látok elérve. (Jobbfelől: Ugy van!) Ha pedig különálló hadsereg czéloztatik, akkor nem lehet tagadni, hogy a szerződésileg megállapított tczikkal merőben ellenkeznék, mert azon tcz. nem különálló magyar hadsereget említ, hanem említ olyat, mely a közös hadseregnek kiegészítő része. Egyébiránt különféleképpen lehet vélekedni: mindenki a maga nézete szerint vitalkozhatik a törvény valóságos értelmezése felett. Nézzük azonban, hogy értelmezte az országgyűlés, miután az 1867-iki alapszerződés megkötöttet. Nézzük meg a különöz ujonczállítási törvényeket. Mindenütt egész a védrndszer megállapításáig ugy mondatott a törvényben „magyar serezezek.“ Sőt még azt megelőzőleg is az 1867. IX. tczikkben, mely legközelebb áll a kiegyezési törvényhez, melyben ki van mondva, hogy a magyar hadsereg kiegészítő része az összes hadseregnek, hogyan ajánltattak meg az ujonczok? Következőké: „T. cz. a

magyar ezredek kiegészítésére szükségelt ujonczok megajánlásáról.“ Nem használja tehát a „magyar hadsereg“ kifejezést, hanem egyszerűen mondja: „a magyar ezredek kiegészítésére szükségelt ujonczok.“ Tehát mindjárt a legelső alkalommal így használta a törvényhozás ezen kifejezést. Így használta az 1868. és 69-iki törvény is egész a legutóbbi időkig, egy szóval: szakadatlanul mindig ezen kifejezés „magyar ezredek“ használtatott. A védelmi rendszer kérdésén kívül előbb más volt mint most. Hosszas lennék, ha azt fejtegetném, és felmentve is érzem magamat ez alól, mert éppen akkor, midőn ezen kérdés megvitattatott, bátor voltam kifejezni a védrndszer fokozatait, miután azon vádat hozták fel, hogy a védtörvény még a régi jogot is feladja, mert addig a törvényben „magyar hadsereg“ volt. Elmondottam akkor, hogy van egy törvény, ugy hiszem az 1802. I-ső tcz., mely ezen szót használja: „exercitus hungaricus.“ Egyenesen az mondatik, hogy a 10 lovas és 12 gyalogezredben, 64 ezernyi számban állapították meg ezen magyar sereg, és ennek completatióját 3 esztendőre megszavazza. De már ugyanazon országgyűlésen, valamint az 1805—7—8. 12-ikén is a megajánlás mindig a magyar ezredek számára történt. De akkor sem ugy vették, hogy az külön hadsereg, hanem az összes hadsereggel egyesült magyar ezredek.

Méltóztassanak az előbbi időkre visszamenni. Az 1796. 2. t. cz. mondja: „in flagrantis belli gallici subsidia quinquaginta millia Tyronum militarium; pro intentione tercentorum quadraginta millium exercitus Caesareo Regii duos miliones, quadringenta millia metretarum Siliginis. stb.“

Itt a caesareo regius exercitusra és nem a magyar hadseregre történt a megajánlás, mert a 340 ezer nem a magyar hadsereget, hanem az egész hadsereget jelenti. A védrndszerrel szóló t. cz. 1868-ban szentesített, azelőtt mindig azon kifejezés használtatott, hogy ennyi meg ennyi ujonczot ajánlunk meg a magyar ezredek kiegészítésére.

Az ujonczozási törvény a védrndszerrel szóló t. cz.-ken alapszik; ez pedig a kiegyenlítési törvényen nyugszik, mely kimondja, hogy a védrndszer iránt egyenlő elvek szerint kell mindkét fél törvényhozása elé javaslatokat terjeszteni. Mit mond ezen törvény? „A hadsereg és tengerészet csapataihoz, lehetőleg tekintetbe véve a besorozottak kívánságait, az oda legalkalmasabb egyének osztatnak be. A hadseregbe besorozottak, az egészségi csapattal egyidejű kivételével, kizárólag magyar csapatokba osztatván be.“ Hát ha külön seregek tekintették volna, nem mondták volna, hogy a magyar csapatokhoz, mert ez magától értetődnek; de még nem is minden katonára a magyar csapatokba osztandó, mert az egészségügyi csapatokat kivették, és oda lehetett nem-magyar ujonczot is osztani.

Nem akarok hosszas lenni, csak azt kérdezem, hogy melyik helyesebb: az-e, hogy a kiegyenlítés óta minden ujonczállításhoz használt kifejezést használjuk-e, melyet az országgyűlés folytonosan így állapított meg, pedig soha sem véletlenül, figyelmen kívül, hanem hosszas vitatások után; vagy megváltoztassuk most, négy év mulva ezen kifejezést és más kifejezést használjunk? Igaza van egyike érdemes képviselő urnak, hogy jöhet olyan idő, mikor különálló magyar hadsereg lesz szükség. De mikor következik be ezen idő? Akkor, ha a kiegyezés szétbomlott, ha Magyarország ismét visszaáll a personal unio sürgetésére, akkor önként bekövetkezik a külön hadsereg szükség. Azok, kik elejétől fogva azt vitatták, óhajtották, azok részéről igen természetesnek találom, hogy mindazt, a mi a csupán személyes unióra alapított viszonyból következik, szintén óhajtsák. Ez idő, mondom, bekövetkezhetik, talán nem mi általunk, nem a mi törekvésünk, hanem az események folytán; de én kimondom lellem benső meggyőződéséért arra nézve, hogy ha bekövetkezik, ez Magyarországra nézve súlyos csapás lesz. (Helyeslés a jobboldalon. Ellenmondás balfelől.) Magyarország fennállását óriásilag compromittálja, és a mostani viszonyok közt, Európa mostani területi mérvéi közt, mellett és azon számerő ellenében, mellyel mindenik nagyhatalom rendelkezik, Magyarország igen közel jut a végveszélyhez, kivált ha még önmagában is össze nem tart. (Helyeslés jobbfelől. Ellenmondás balfelől.) De valamint akkor, midőn nekem választanom kellett egy centralis parlament, egy közös reichsrath és a personal unio közt, a personal unio sürgettem, bármi veszélyes, bármi káros is az, mert a másik még veszélyesebb, még károsabb (Helyeslés a jobbon), ugy ha ezenul olyan idő következne be, hogy megint a közt kellene választanom: közös parlamentbe, reichsrathba olvadás, vagy pedig bármi tengerrel, veszéllyel járó personal unio, én mindig ez utóbbit választom. Azonban még ezen idő be nem következett. Mig Magyarország és az örökös tartományok közt kötött kiegyenlítési egyezmény fennáll, addig mindazt, a mi ezen egyezmény értelmétől, szellemétől, szavaitól elüt, mindazt úgy tekintem, mint megsértését a kiegyenlítési egyezménynek. (Zajos helyeslés a jobbon.)

Igaz, hogy Európában divattá kezd válni a szerződések semmibe vétele. (Halljuk! Halljuk!) Ezt a politikát én részéről soha sem tudnám követni.

En kivénültem az ily újításból, hanem mint hideg szemlélő azt találok, hogy e politikához is mindig csak a hatalmasak nyulnak, a kiknek elég erejük van a szerződések megtróni (zajos helyeslés a jobboldalon); de hogy gyengébb nyuljon ily politikához, azt én nem csak helyesnek, jogosnak, de még észélyesnek sem tartom. (Helyeslés a jobbon.)

Régi dolog az, már Mártinuzzi is megmondta „qui socium habet, dominum habet.“ Mindig sokkal könnyebb önállótlan intézkedni, de sokszor nem lehet, mert ha az ember nem elég erős magában, hogy minden bajnak, veszélynek ellentálljon és érdekeit előmozdítsa, egyezséghez s ennek folytán szövetséghez folyamodik, és akkor egyik sem határtalan ura többé a maga akaratának, hanem mindnyájan, közösen viszik ki azt, a mit az egésze nézve czélszerűnek tartanak.

Lehetne erről akár elméletileg, akár a gyakorlati életet tekintve, hosszasan szólni, de itt valóban sem helye, sem ideje annak. En is azt állítom, a mit egy t. képviselő állított, hogy a tényekkel számot kell vetni. En épen a tényekkel vettem számot, és e számvetés vezetett engem ahoz, hogy megkötöttük a kiegyenlítési szerződést, mert szükségesnek hittük, és fenn fogjuk legalább szavatunkkal tartani; mert azon megkötött szerződésnek megnyirbálása, alácsúszása sem a nemzet tulajdonságához nem fér, sem pedig czélszerű nem volna.

Azon emberrel, a ki, hogy a megkötött szerződés alul kibuvhasson, alkalmat keres, — a ki sokszor még olyankor is, ha alkalmat nem nyílik, kijelenti azon óhaj-tását, hogy a szerződést meg akarja szegni, meg akarja bontani: semmi előre vigyázó ember többé szövetséget nem köt. Pedig Európában majdnem minden hatalom, különösen pedig Magyarország, oly állapotban van, hogy támasz és szövetség nélkül meg nem állhat. (Ugy van! jobbfelől.)

Arra nézve, hogy valakivel szövetséget kössenek, kettő szükséges: először, hogy az illetőnek ereje legyen kötelezettségének megfelelni; és másodsor, hogy a bona fides mindig constatain liheessen. En azt hiszem, hogy tőlünk, kik ezen szerződésnek létrehozását szavatunkkal elősegítettük, a bona fides megkívánja, hogy ezen szerződés minden betűjét tartsuk meg. En nem fogadom el a közp. bizottság véleményét, hanem ugy, a mint a javaslat eredetileg elő volt terjesztve. (Élénk, hosszas helyeslés a jobb oldalon.)

Ujonczállítási vita.

I.

(Sf.) Az ellenzék minden alkalmat meg szokott ragadni avégre, hogy a kiegyezési művet a vitába bele vonva, elérhellen delibabok kápráztatásával elszédítse a gyöngébb belátásukat, s a józan mérséklet politikáját és ennek híveit leszólja, népszerűsítse.

Ily tetszetős alkalomnak mutatkozott a képviselőház jan. 17-iki ülésében napirendre került idei ujoncz megszavazási t.-javaslat is.

De ha az ellenzék nem rest felhasználni az itt-ott felmerülő ürügyet s különben programtalan, de pillanatnyi csillogásra mégis alkalmas taktikáját minduntalan előrántani, a jobboldalon is mindannyiszor résen találja a párt vezéreit, kik a jelen discussióban is fényes tanubizonyoságot adtak szabatos államférfiúi felfogásuknak, és sikerrel forgatták a logika döntő fegyvereit.

Azt a látszatot igyekeztek feltüntetni ott a tulsó oldalon, miatha ők volnának azok, kik a törvényt, következésképpen ennek egyik ágazatát: az 1868. XII. t. cz.-et védik a kormány és jobboldal ellenében, ez azonban ép oly kevésbé sikerült nekik, mint annak az előbbiből következtetett másik látszat valódiságának bebizonyítása, hogy az említett ciklik alkotói azért, mert a „magyar hadsereg“ elnevezést használták, valóban ily külön hadsereg felállítását kívánták volna. Avagy oly könnyű kimutatni, hogy az a mit a papíron irva szemlélünk, már a valóságban is megvan, vagy legalább meg volna, ha a jobboldal nem akadályozná.

A többség részéről Deák Ferencz szólt, szokott ellenállhatlan erővel. Beszéde most is korszakot jelzett a magyar parlament életében.

Gr. Andrassy is beszélt, a haza bölcséhez hasonlóan magas politika színvonalára emelkedett elmével.

A miniszterelnök főleg arról a külszinről vonta le a takarót, melybe az ellenzék indítványát bnrkolta. Kimutatta, hogy azon állítás, mikép a jobboldal oly czimet akarna kiküszöbölni, mely eddig használtatott, — nem felel meg a valóságnak, sőt ellenkezőleg, a tulsó oldalon akarják kiküszöbölni azon czimet, mely már kétszer fogadtatott el a tör-

vényhozás által, ugyanis az ujonczozási törvényben már kétszer állapítottat meg a „magyar sorhadi csapatok“ kitétel.

Azt is hasznaltan igyekezett a központi előadó bebizonyítani, hogy a többség fokként törekedett volna a nemzetnek a hadügy körüli jogait feladni. Egy rövid visszapiantás a multa az ellenkezőről tanuskodik. 1867-ben az ujonczok minden ellenvetés nélkül: „magyar ezredek kiegészítésére“ ajánltattak meg, de sőt, mint ezt a miniszterelnök az országgyűlési naplóra hivatkozva fölemlíté, épen Tisza Kálmán volt az, ki e czimet indítványozta.

1868-ban, midőn a kiegyezési törvény nem volt ugyan még szentesítve, de a képviselőház által elfogadva, az ujonczok megajánlásánál ugyanazon czim használtatott és egyik részről sem tétetett el-lene kifogás.

Rendesen az a fegyver sebez legérzékenyebben, melyet magunk viszünk a küzdterre. Az ellenzék is tapasztalhatta e tétel igazságát, midőn gróf Andrassy igen találon fölemlíté, hogy miután ő felsége beleegyezésével a hadseregben külön magyar műszaki csapatok alakítottak, s as „ezred“ czim már nem felelt volna meg a tényállásnak, „a magyar hadcsapatok“ czim indítványozottat a jobboldal részéről és fogadtatott a törvényhozás által; a baloldalon „a magyar hadsereg, mint az összes hadsereg kiegészítő része“ követeltetett, de ez alig ha egyértelmű azon „magyar hadsereg“-gel, melyet ma szorgalmaznak.

A hadügyi kérdés magvát, velejét érinté gróf Andrassy, midőn arra figyelmeztette a képviselőházat, minő következményeket vonhat maga után az, ha a most létező közös hadsereg és külön honvédség helyett létesülne „nem két sereg, de talán több“ — és mennyire állítaná ez szembe a monarchia két részét és Magyarország különböző elemeit. — — —

Végtere is a balfelől indítványozott czim ellenkezik az 1867-iki törvénnyel. Az 1867. XII. t. cz. 11. §-e világosan egy „egész vagy egy közös hadseregről“ szól és ennek egyik részét a magyar hadsereget nevezi meg.

Ez egy oly törvényben van megírva, mely egy-szersmind a monarchia egymásra utalt és egymással szövetkezett két fele közt kötött szerződést képez, mely törvény és szerződést az 1848-ki törvények alapján alakult magyar kormánynak kötele-sége hiven megtartani.

Es ezt annál könnyebben megteheti, mert ebben Magyarország összes higgadt közvéleménye támogatja.

A „Kol. Közl.“ eredeti távsürgönye.

Feladatott Pesten jan. 20. 9 óra 40 p. délelőt. Érkezett Kolozsvára jan. 20. 11 ó. 54 p. délelőt.

Manteuffel egyesült Werderrel s állítólag a francziákat visszanyomták. Faidherbe Rheims felé nyomul előre. Versaillesban a porosz királyt január 18-án német császárrá kiáltották.

Sincerizáljunk.

Udvarhelyszék, 1871. elején. IV.

Az újabb idő nem mutat föl esetet Udvarhelyszék közelében, hol az unitárius atyafiak specialis felekezeti érdekeiket, a közügy és türelmesség rovására premálni, érvényre juttatni —; hol „a haza bölcsé“ Deák Ferencz által kijelölt, s ugy a közös haza, mint reájok nézve üdvösnek bizonyult elvi álláspontot föladták —; hol az udvarhelyszéki zugpatriotismus és önző familiáris érdekek obscurus uralma ellen, a jobbakkal vádlvetve nem küzdöttek volna.

Ők tisztelik ugyan, tisztelik a b á r ó t, mint a szé-kelyföld történelmi, régészeti, természetrajzi, népművei bűvárat, meg, mint hitrokonukat — érdeme szerint, ezért tiszteletből meg is választották egyházi tanácsosnak őt; hanem azontúl aztán — méltóztassék megbocsájtani, de — igen fiatal unitáriusnak tekintik még arra, hogy fanaticus rajongással vakon boruljanak lábai elébe. Az út pedig, a melyen elindult, sokkal tévesebb, s az emberek, a kiket követ, politikai elvek és meggyőződés tekintetében sokkal notóriusabbak, hogysen magasabb felekezeti érdekeiket kockára dobják miatta!

Továbbá ugy okoskodnak, hogy ha csakugyan specialis érdek-politikát akarnának űzni, ha minden áron hitrokont kellene támogatniok: hiszen van nekik képes emberük — egyházi politikai téren egyiránt — nem egy, a kikre már régebben büszkének valóban, a kik nem üres ígéretekkel, hanem tetteles áldozatokkal tüntetik

